

**Пропозиції
до проектів Законів України**

«Про внесення змін до статті 615 Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей обчислення строків досудового розслідування в умовах воєнного стану» (реєстр. № 9314 від 22.05.2023 р.);

«Про внесення змін до статті 219 Кримінального процесуального кодексу України щодо обрахування строків досудового розслідування у кримінальних провадженнях, передбачених Розділами I, XIV, XV, XVI, XIX, XX Особливої частини Кримінального кодексу України в умовах воєнного стану» (реєстр. № 9314-1 від 26.05.2023 р.);

«Про внесення змін до статті 615 Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей обчислення строків досудового розслідування в умовах воєнного стану» (реєстр. № 9314-2 від 26.05.2023 р.)*

Законопроекти пов'язані між собою метою їх ухвалення – однакове застосування положень щодо продовження строків досудового розслідування у кримінальних провадженнях в умовах воєнного стану, що сприятиме раціональному використанню людського й матеріального ресурсів в органах, що здійснюють досудове розслідування, і в судах.

У проекті № 9314 пропонується не обраховувати загальні строки, передбачені статтею 219 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), з моменту введення воєнного стану у кримінальних провадженнях, в яких жодній особі не було повідомлено про підозру (до дати припинення чи скасування воєнного стану). У проекті № 9314-1 пропонується не обраховувати за загальними правилами процесуальні строки в умовах воєнного стану у кримінальних провадженнях щодо окремих кримінальних правопорушень. У законопроекті № 9314-2 певною мірою поєднуються вказані пропозиції.

Підтримуючи оптимізацію кримінального провадження з урахуванням об'єктивних можливостей його вчасного здійснення в умовах воєнного стану, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», через початок військового вторгнення Російської Федерації на територію України в державі був введений воєнний стан, який продовжується й нині.

До КПК України був введений Розділ IX-1 «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану», і згідно з частиною восьмою статті 615 цього розділу «у кримінальних провадженнях, в яких жодній особі не було повідомлено про підозру на дату введення воєнного стану, строк від зазначеної дати до дати припинення чи скасування воєнного стану не зараховується до загальних строків, передбачених статтею 219 цього Кодексу». Таке унормування, як показує практика, дійсно не враховує випадки початку

кримінальних проваджень під час дії воєнного стану (внесення даних до ЄРДР після 24.02.2022 р.) і тому *потребує* корегування.

Проте, погоджуючись із тим, що проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні в умовах дії воєнного стану має певну специфіку, обумовлену об'єктивними факторами, слід вказати на ймовірність ризиків спекулювання (зловживання) такими обставинами в регіонах, далеких від воєнних дій. Це призводитиме до порушення прав потерпілих і невиконання завдань кримінального провадження.

Пропоноване у проекті № 9314 правило щодо обрахування (необрахування) строку кримінального провадження в умовах воєнного часу доцільно застосовувати, на нашу думку, при реальній відсутності об'єктивної можливості виконати відповідні процесуальні дії, спрямовані на встановлення підозрюваного й повідомлення йому про підозру. Саме ці обставини є ключовими в застосуванні специфіки обрахування процесуальних строків. У зв'язку з цим, норма частини восьмої статті 615 КПК України може бути викладена в такій редакції: «З моменту введення воєнного стану у кримінальних провадженнях, *в яких відсутня об'єктивна можливість жодній особі повідомити про підозру*, загальні строки, передбачені статтею 219 цього Кодексу, не обраховуються до дати припинення чи скасування воєнного стану».

Положення пропонованої у проекті № 9314-1 частини восьмої статті 219 КПК України не є предметом урегулювання цієї статті й не вписується в її загальну архітектуру. Окрім того, пояснювальна записка до законопроекту не містить обґрунтування виокремлення окремих категорій кримінальних правопорушень, у провадженнях щодо яких не обраховуються відповідні процесуальні строки. Також у цій нормі вжито термінологічний ряд «...у кримінальних провадженнях, передбачених Розділами ... Особливої частини Кримінального кодексу ...». Проте, Кримінальний кодекс закріплює підстави кримінальної відповідальності, встановлює, які діяння є кримінально караними (визнаються кримінальними правопорушеннями), однак *не передбачає кримінальні провадження*. Кримінальне провадження визначається як досудове розслідування й судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (пункт 10 частини першої статті 3 КПК України). Некоректним є вжиття в тексті статті 219 КПК термінологічного ряду «... строки ... встановлені *статтею 219* цього Кодексу ...» – за необхідності вживаються звороти «цією статтею», «у цій статті».

Попри аналогічне проекту № 9314 обґрунтування доцільності внесення змін до частини восьмої статті 615 КПК України й однакової мету – урахування випадків початку кримінального провадження *після введення* воєнного стану, із пропонованих у проекті № 9314-2 положень абзацу 1 частини восьмої статті 615 КПК України вбачається залишення чинним правила – «з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР *та на день введення* воєнного стану ...». В абзаці ж 2 частини восьмої статті 615 КПК пропонується не обраховувати процесуальні строки за загальними правилами статті 219 КПК

в умовах воєнного стану *лише* відносно двох різновидів кримінальних правопорушень (внесених до ЄРДР як до воєнного стану, так і під час його дії).

У зв'язку з цим слід зазначити, що окрім того, що відсутнє належне обґрунтування виокремлення лише двох різновидів кримінальних правопорушень (що з-поміж іншого не корелюється із загальними положеннями статті 615 КПК України, які не встановлюють *залежність* особливого режиму кримінального провадження в умовах воєнного стану від *виду* кримінального правопорушення), пропонований законотворчий підхід передбачає конкуренцію норм абзаців 1 і 2 частини восьмої статті 615 КПК України.

Також територіальна конкретизація введення воєнного стану «в Україні чи в окремих її місцевостях» (частина восьма статті 615 КПК України) видається зайвою. Воєнний стан визначається як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях (стаття 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»), але у кримінальному провадженні та в чинних нормах КПК України місцевість введення воєнного стану не впливає на правове регулювання відповідних відносин (таке розмежування вживається раз у частині першій статті 616 КПК). Окрім того, при такому підході виникатиме питання доцільності охоплення пропонованими правилами обрахування процесуальних строків на всій території України при введенні воєнного стану лише в певній її місцевості.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*